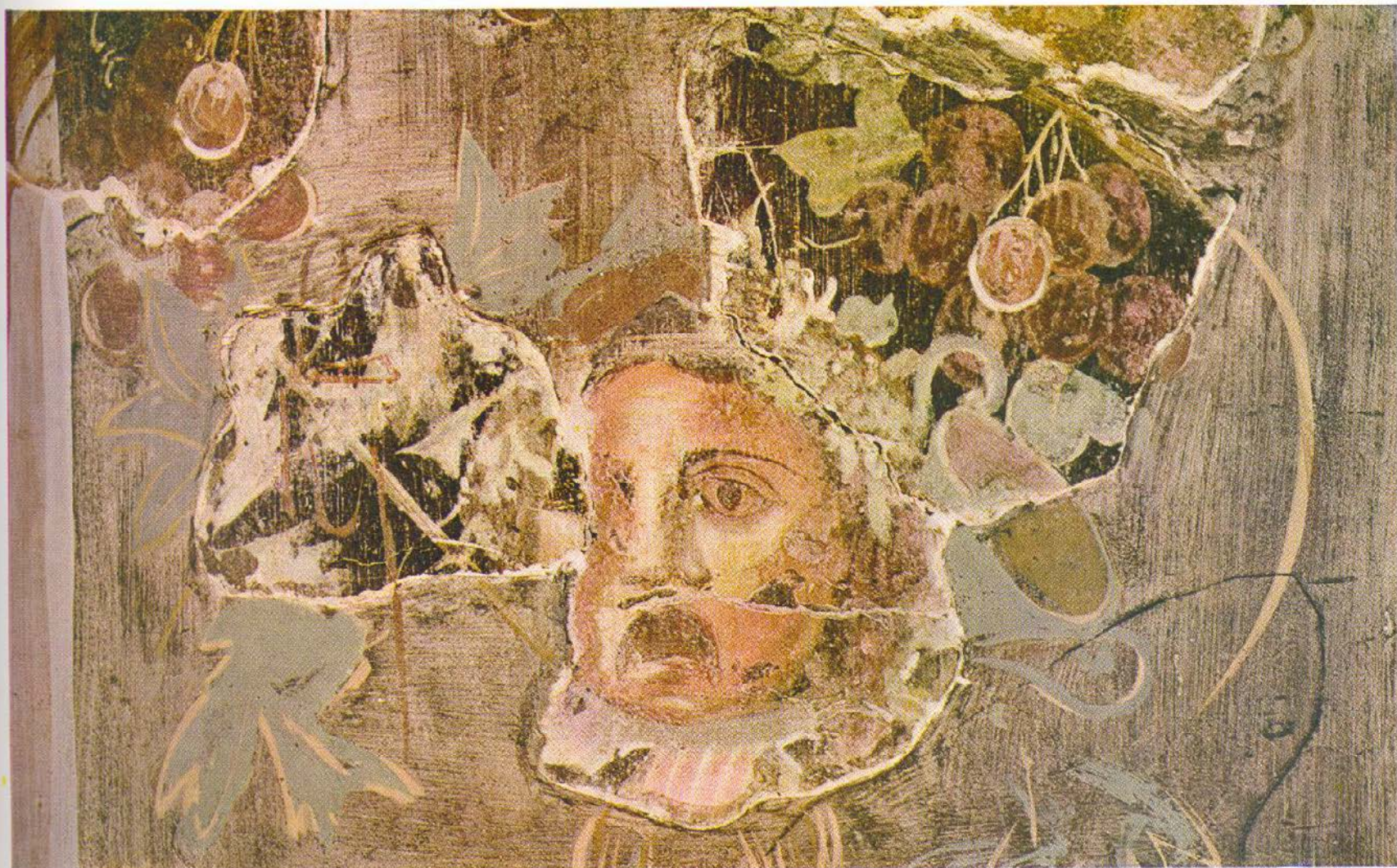

A hazai szilva fajtahasználat lehetőségei és korlátai NAIK-MKSZN (Cegléd)

Surányi Dezső

Cegléd, 2016. szeptember 1.

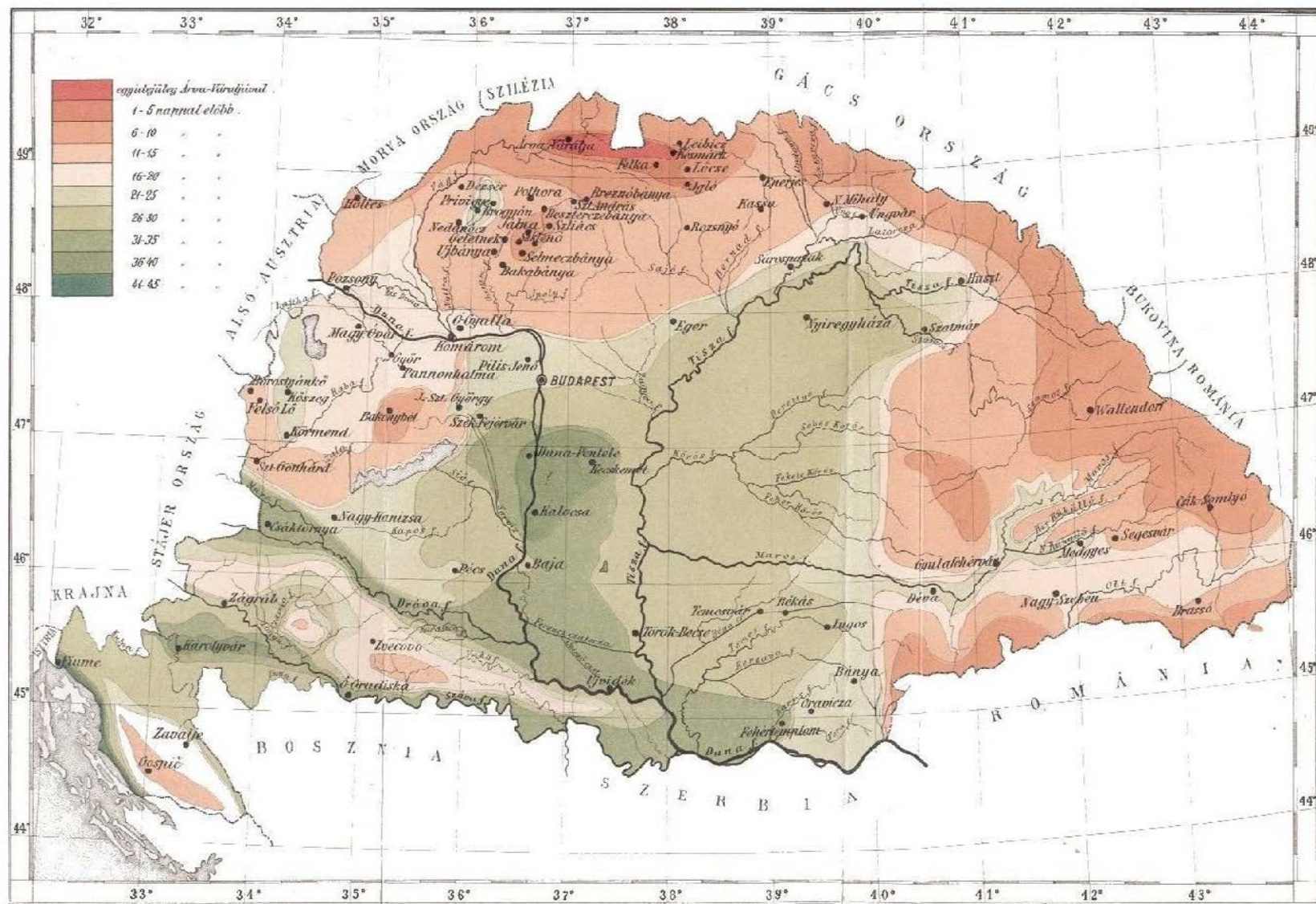

**A Római Birodalomban egyetlen szilva ábrázolás
(Balácapusztá)**

MAGYARORSZÁG PHAENOLOGIAI TÉRKÉPE

TERVEZTE DR. STAUB MÓRICZ

I. Tábla.

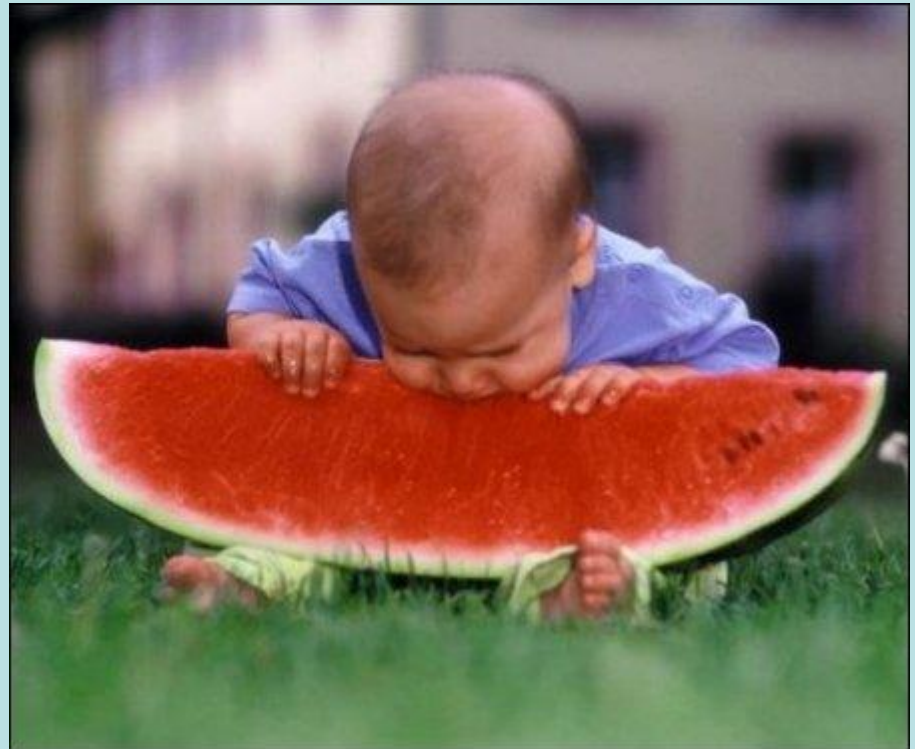

A Kárpát-medence alkalmas szilvatermesztésre...

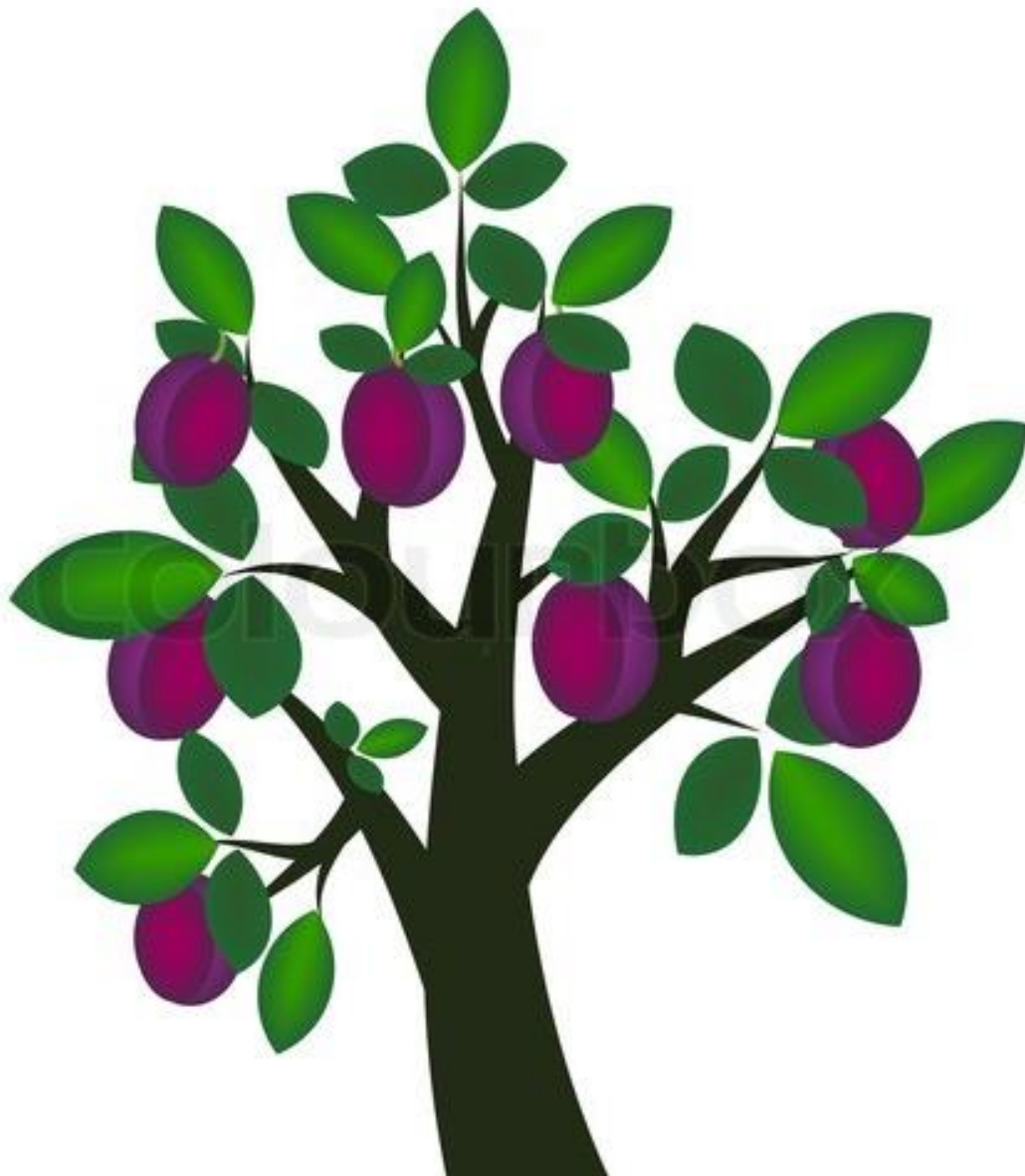
FŐBB PROBLÉMÁK

- a társadalomban és tudományos közgondolkodásban is – a szegénység indikátora a szilva
- a hazai fogyasztási kultúra aug.-szept. hónapba helyezte el
- kb. 40 g-os fajták kellenének a piacnak
- a hazai piaci értékszemlélet „gettósította”
- nagyon sajátos igények fogalmazódott meg: „ne üsse” a szamóca, cseresznye, meggy és dinnye szezont (ún. korai gyümölcsök), később meg versengjen a csemegeszőlővel

A szamóca és a dinnye szezon közé szorult!

Ez lenne a kívánatos gyümölcsszámban és méretben?

ELVÁRÁSOK

- ☺ különüljön el küllemében más fajoktól: a kék szilva hangsúlyos maradt, ha mégsem, akkor legyen jó mindenre
- ☺ „mindenre” az frissen, befőttnek, dzsemnek, ivólének, lekvárnak, aszalványnak, mirelitnek, pálinkának és tésztás és húsos tölteléknek
- ☺ termesztése legyen gazdaságos, olcsón, s nem lenne baj, ha tárolható is lenne...
- ☺ minden évben sokat teremjen és egyszerre rázhatóan betakarítható legyen
- ☺ ne legyen fagyérzékeny, jól termékenyüljön, betegség rezisztenciája meg legyen nagyfokú
- ☺ és jól tűrje hazánk ökológiai szélsőségeit

A legsúlyosabb probléma: a sharka vírus iránti fogékonyság

mirabella

Jojo

Gaál Ignác: Csendélet (1802) – első PPV adat??

A piaci igények és termesztoi elvárások
nem harmonikusak. Viszont **mást gondol**
ezzel kapcsolatban az, aki a szilvát nem
csupán gazdasági növényfajnak tekinti,
hanem sokkal inkább **botanikai, s**
ökológiai fajok együttesének (házi szilva,
dobzó: paradicsomi, ringlő, tojás, datolya;
mirabella, kökény- és cseresznyeszilva,
japán szilva, amerikai szilva stb.)...

Házi szilva szülői partnerek

kökény

cseresznyeszilva

Nemtudom szilva

Besztercei szilva

Italian Prune

Althann ringl6

Nancy-i mirabella

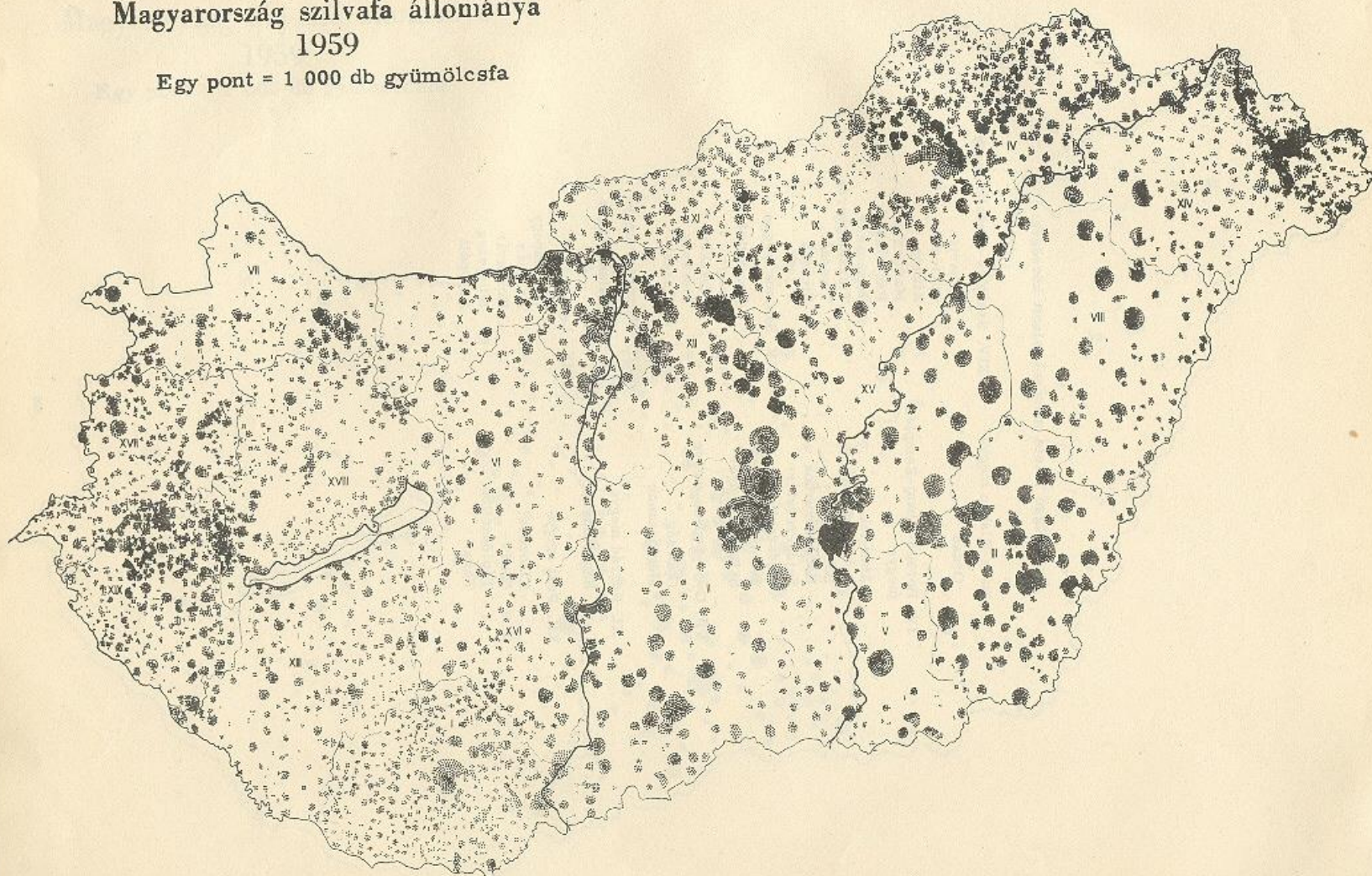

Japán szilvafajták

A Besztercei szilva, Vörös és Veres szilva, továbbá a tájfajták „kora”

Magyarország szilvafa állománya
1959

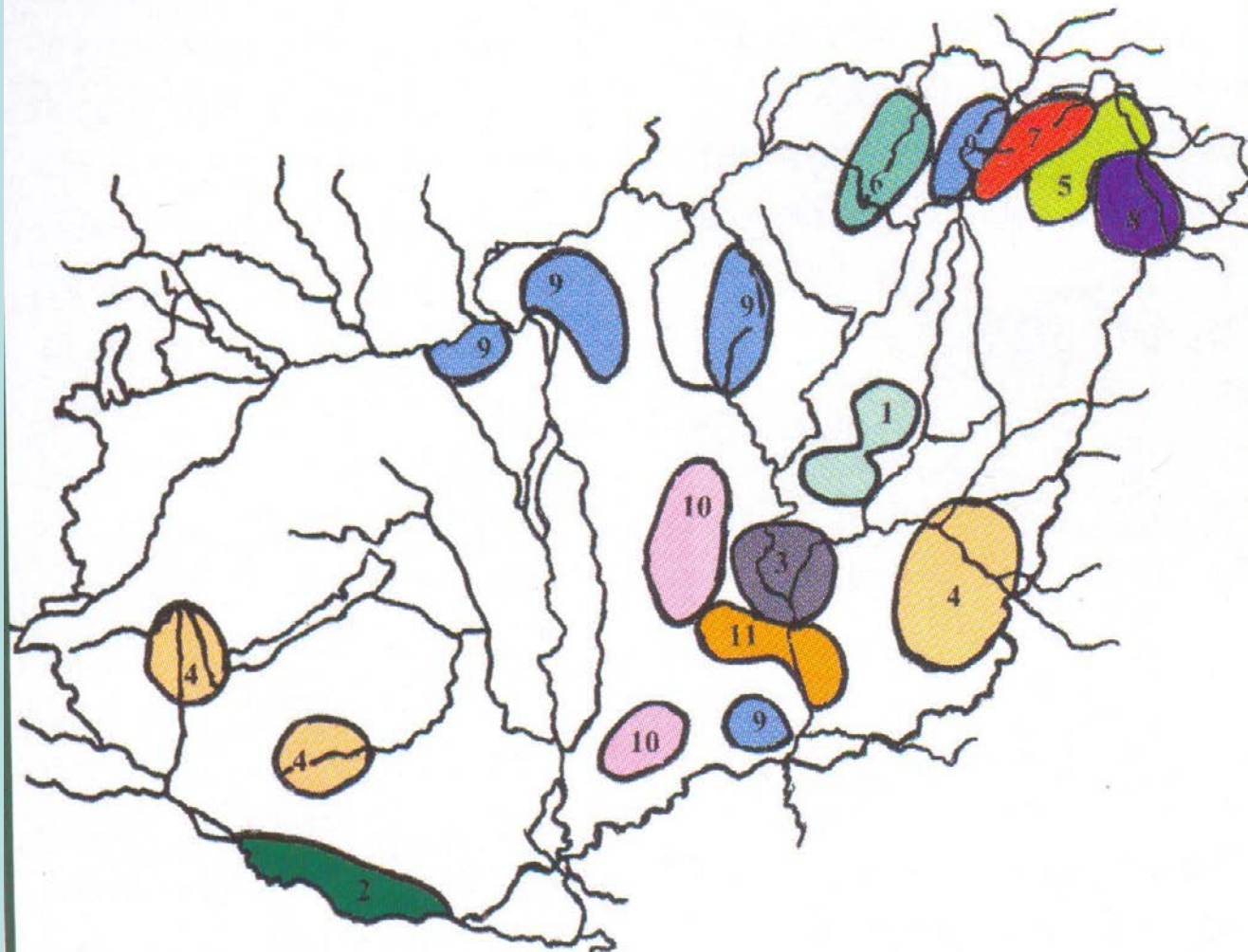
Egy pont = 1 000 db gyümölcsfa

1. A HONOSSÁG KÉRDÉSE

Leértékelt gyümölcsfaj. Belőle kifejlődött „vadhajtások”: **nem kell nemesítésével foglalkozni**, majd **behozzuk a fajtákat**, de a **technológiai kutatások is hanyagolhatók**, mert **a szilva „terem magától”**. Ez sem régen, sem most – nem igaz. A **piaci előítéletek minden terhe a termelőre szakadt** (száraz termesztés, pedig 700 éve a káposztáskert mellé volt szabad szilvát ültetni, mint kánon – hány szilvafa él a vecsési tájban?).

A Kárpát-medence fontosabb endemikus fajtái (eredeti)

- 1 – Móra szilva
- 2 – Paradicsompiros szilva
- 3 – Korai Besztercei
- 4 – Berbencei szilva és Duránci szilva
- 5 – Berbencei és Cseresznyeszilva
- 6 – Lószemű szilva

- 7 – Nemtudom szilva
- 8 – Nemtudom és Cseresznyepiros szilva
- 9 – Bódi és Kökényszilva
- 10 – Vörös és Fehér szilva
- 11 – Vörös és Tarka (Perdrigon) szilva

A filoxéra 1875-ben átrajzolta a szőlő-és borvidékeket, ugyanígy **a sharka vírus 1968 után**. A politika felrúgta az ökológiai elvet: **telepíts akárhová**, ha van támogatás! A kistermelésből a nagyüzem (1959 után), vagy a nagyüzemből a magánosítás (1991-től) sokk volt! Az MTA-nak készült társadalom kutatási elemzésében, **a privatizáció ára**: kb. 500 fajta, fajtaváltozat, klónfajta, klónváltozat, egyed, pluszvariáns, törzsfa-anyafa elvesztése lett.!

Tudott, hogy évszázadokon át fő fajtánk a Besztercei szilva volt – nem véletlenül. A **XIX. század derekán felgyorsult a fajta leromlása** (betegségek, elégtelen szaporítás, hanyag termelés; keveredések, spontán hibridek és felelőtlen csereberék miatt).

**Nemtudom szilva betakarítása
(1920)**

Besztercei szilva

A **kiábrándultságot fokozta**, hogy a „boldog békeidőktől kezdődően” a **mélyszegénység jelképévé vált**. Pedig a szilva már akkor jobb, piacképesebb fajtákkal erősíthette volna a gazdasági pozícióit. **Amerika és Kína** jókor és jól lépett; **kiaknázták a reklámokban az erotikus és a táplálkozásélettani lehetőségeket. Legolcsóbb laxatív gyümölcs – másutt!**

Az a probléma, hogy sok szakértő járja a világot, de az ottani **csillogás elvonja a figyelmet a szilvák ökológiai és egészségügyi információktól**, mindig csak az árukikészítés és a gazdaságosság reklámja zeng. **A japán szilvák, és minden más elhamarkodottan telepített szilvafajta – a termesztoi veszteségeket növeli, a piac nem mutat szolidaritást...**

A MAGYAR NÉPRAJZ KLASSZIKUSAI

KISS LAJOS

A SZEGÉNY EMBEREK ÉLETE

Gondolat

„Bivalyzsíros” kenyér

Tehát képtelenség, hogy a felvásárlási árakhoz képest a fogyasztói és feldolgozott **termékek értékesítési árai két-háromszorosnál állnak meg!** Akkor aztán lehet mindent mondani a kutatókra, termelőkre, ha csak a piac tarolhat. Jó lenne szembesülni azzal, hogy ugyan **fordítva ülhetünk a lovon**, de az egészségünk meg elvész. Kevés az esélye annak, hogy akár a XXI. század végén is – alapvetően más faji összetétele legyen a gyümölcsstermesztésnek. Az csak Hollandiának sikerül, ők Európa legnagyobb narancs-exportőrei, sőt a magyar sajmeggy szállítói is...

Konklúziónk mi lehet? Nem lehet mellőzni a hazai szilvát, de okosan kell végezni a honosítást!

Tarpai utca

2. VITATOTT AZ ÉRÉSI IDŐPONT IS

Hogyha valaki szilvára vágyik, akkor nem meggyre, vagy dinnyére. Vagy mégis? **A nagyon korai és tetszetős szilva – szerintünk nemcsak kék színben lehet keresett (Sorriso, Cseresznyepiros, Purpurovaja, Oka stb.). A júliusi érésű fajták nagy konkurenciával szembesülnek,** de ha átmeneti tárolásra alkalmasak, kedvezőbben értékesíthetők. **Nem volt elég baj a Besztercei szilva, a Stanley hegemoniájából?** A Čačanska lepotica története szintén ismert. Azt hinné az ember, háromszor nem lehet ugyanabba a gödörbe esni. **Sajnos lehet.** Minden fajtáról álmom szép fotókat lehet készíteni, de...

„A vénséges vén Szilágyban, hét szilvafa árnyékában...” (Ady Endre)

De olyan is van, hogy ami másutt nagyon jó eredményt produkál, nálunk nem adja méretben termésmennyiségben, küllemben, rezisztenciában. **Victoria, President, Pond magonca** mérete nem egyezik a külföldi adatokkal? **Hát, nem.** A 70-80 g-os szilvák ma még nálunk a mesék világa, bár a japán szilva katalógusok némi zavart képesek kelteni. Az **érés időben** a **nagyon kései**, szeptember közepétől – akár októberig, **keresett**. Tény, **kicsi a választék**: a **Besztercei szilva apró**, a **President korábban érik** nálunk, az **új, kései érésű fajtákat** kellőképp még nem ismerjük. A **Debreceni muskotállal** nem foglalkozott eleget a szakma, a **Späth Anna** sem kapott kellő figyelmet. Logikus, hogy **termelők próbáltak a japán szilvák felé tájékozódni**, mert jól tárolhatók – akár tél derekáig is, méretesek, az extra jellemzőkről nem is szólva (szívalakú, tűzpiros, narancssárga, sötétlila húsú); viszont a **magyar fogyasztó keresi a szilvában savasságot is...**

MÍNUSZ 20-30 % (g-okban) – nálunk...

Victoria

President

A JÖVŐ?

Sermína???

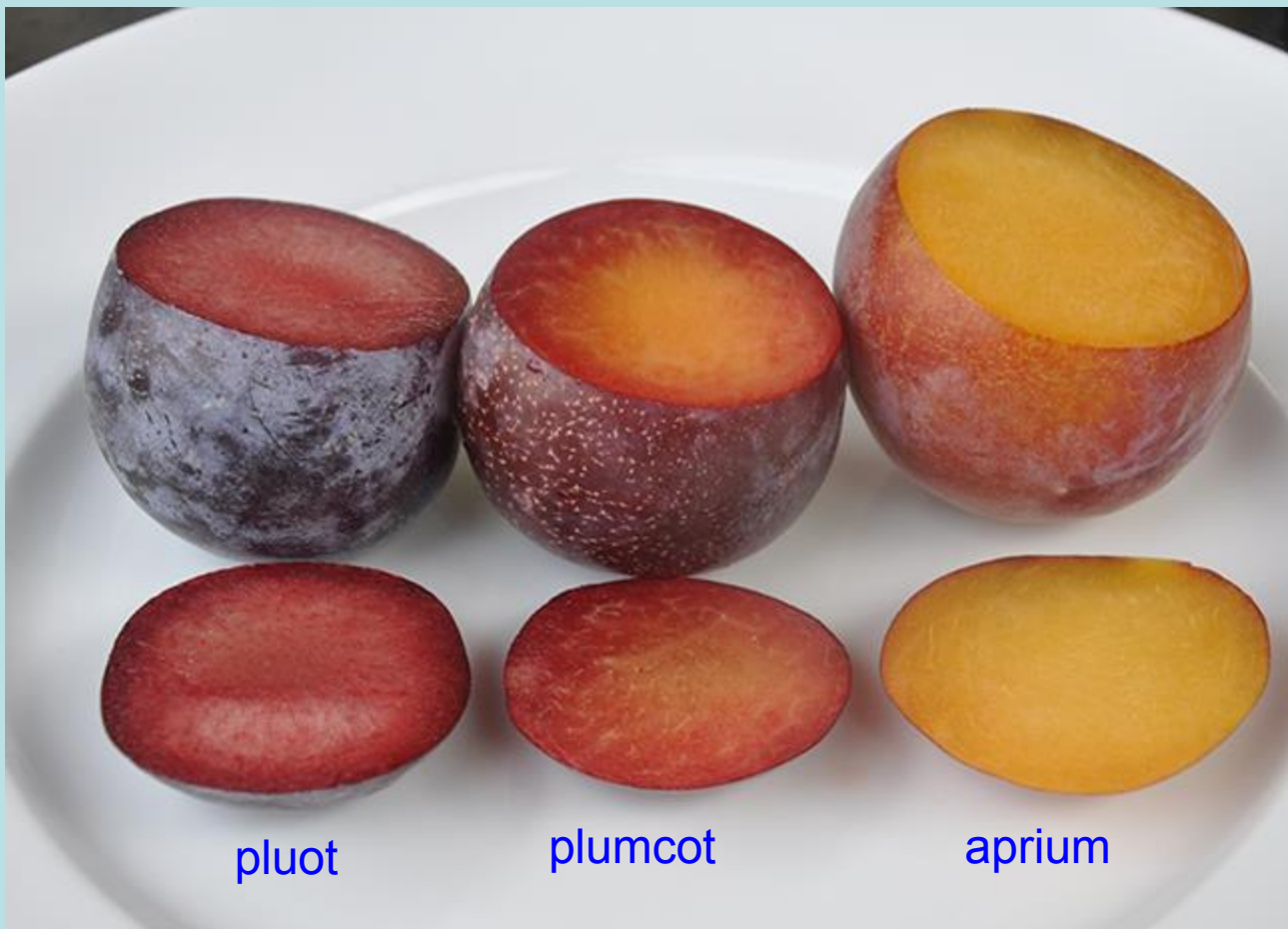

Presenta???

Tegera???

Vagy lépünk valamelyik nemzetséghibrid irányába?

A NÉBIH Nemzeti Fajtajegyzéke (2016)

1a. Európai szilvák

Ageni	1956	Korai Besztercei	1966
Althann ringló	1956	Montfort	1982
Besztercei Bb 398	1981	Nemtudom P3	2012
Besztercei Bt. 2	1974	President	1984
Besztercei Nm. 150	1981	Ruth Gerstetter	1980
Bluefre	1988	Sermina	1956
Čačanska lepotica	1991	Silvia	2000
Debreceni muskotály	1956	Stanley	1973
Empress	2009	Tegera	2014
Haganta	2012	Tuleu gras	1985
Hanita	2014	Utility	1994
Jojo	2012	Valjevka	2003

1b. Japán szilvák

Black King	2009
Giant Super	2009
Sweet Autumn	2009

3. Hivatalos leírással rendelkező fajták

Čačanska rodna	1992
Olasz kék	2010
Zöld ringló	2010

4. Törölt fajták

Althann ringló Bb. 94	2013
Besztercei Nm. 122	2013
Čačanska rana	2013

2. Tájfajták

Beregi datolya	2015
Besztercei szilva	2014
Duránci veres szilva	2015
Fajszi kék szilva	2015
Fehér szilva	2014
Gömöri nyakas	2014
Kecskeméti aszaló	2014
Korai Vörös szilva	2015
Kökényszilva	2015
Lószemű szilva	2014
Nagykovácsi Vörös szilva	2015
Nyakas szilva	2015
Sárga Besztercei szilva	2015

Még mindig kék a szilvavilág...

[illegible]

3. Milyen jövő vár a szilvára?

Az a korrekt válaszom, **nem tudom!** Nem, mert nem látható az agrárgazdaság fejlesztési filozófiája, a gyümölcstermesztésen belül a szilva pozicionálása, a piac fejlesztés irányai, az élelmiszergazdaság rehabilitációja, a közegészségügy – gyógyszer-gyáraktól függetlenített kezelése, a kis-és nagyüzemi termelés fejlesztési arányainak meghatározása stb. Akkor hogyan zárható le a fejtegetés? **Milyen fajtákra van s lehet igénye a piacnak az országban?**

korán érő (kék, nem-kék)

40-45 g és afeletti

bőtermő, nem alternáló

színes gyümölcsű (ti. nemcsak kék)

sharka rezisztens (a toleráns nem elég)

későn érő (szeptember közepétől)

átmeneti tárolásra alkalmas.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!